

154. sjednica UO UPKP FBiH
Tacka 7.-Informacija

**ODGOVORI UDRUŽENJA/UDRUGE POSLODAVACA KOMUNALNE
PRIVREDE U FBiH (UPKP FBiH)**

1. Kada je u pitanju zbrinjavanje otpada, s kakvim problemima se susreću kompanije članice Udrženja poslodavaca komunalne privrede u FBiH?

Po pitanju zbrinjavanja otpada u FBiH, članice Udrženja se susreću sa velikim brojem problema. Kako BiH postepeno postaje moderno potrošačko društvo, količine otpada po glavi stanovnika se povećavaju i za razliku od vremena prije nekoliko decenija, zbrinjavanje otpada postaje veoma složen i zahtjevan posao. Deponije na koje se godinama odlagao otpad postaju nedovoljne za sve veće količine otpada, a naravno i savremeni način zbrinjavanja otpada zahtjeva drugačiji i savremeniji pristup istom. Nisu se promijenile samo količine već i vrste otpada koji treba zbrinuti, a u međuvremenu u EU uspostavljena je veoma stroga i zahtjevena legislativa po pitanju upravljanja otpadom koja će se u procesu pridruživanja BiH Europskoj Uniji tražiti da se uspostavi, kao i da se ispune mnogobrojni ciljevi u upravljanju otpadom.

Trenutno, komunalna preduzeća se bave zbrinjavanjem komunalnog otpada, a najveći problemi su:

- Nedostatak deponijskog prostora ili visoki troškovi odlaganja otpada na regionalnim sanitarnim deponijama što mnoga općinska komunalna preduzeća ne mogu finansirati te su i dalje u funkciji općinske deponije koje su trebale biti zatvorene jer iste nisu sanitarne;
- Opterećenost deponija mnogim vrstama otpada koje se usljed nedostatka adekvatnih kapaciteta za zbrinjavanje tih vrsta otpada odlažu na sanitarnim deponijama kao npr.: animalni otpad, građevinski otpad, velike količine ambalažnog otpada itd.
- Neekonomska cijena usluge koja pokriva uglavnom samo operative troškove, a ne i amortizaciju opreme čime se urušava stanje komunalne privrede, a i onemogućava se dalji razvoj. Osnivači komunalnih preduzeća najčešće iz neznanja ne žele uspostaviti ekonomsku cijenu usluge koja je mnogo niža nego u drugim zemljama u kojima je razvijen sistem upravljanja otpadom;
- Nemogućnost razvoja sistema odvojenog prikupljanja otpada iz komunalnog otpada usljed nedostatka finansijskih sredstava kao direktna posljedica loše uspostave sistema upravljanja posebnim kategorijama otpada prvenstveno ambalažnog otpada kojeg u komunalnom otpadu ima do 30%;
- Nemogućnost naplate potraživanja u punom iznosu od 100%, a u isto vrijeme firme plaćaju PDV na sve ispostavljene fakture iako se čak do 30% nikade neće naplatiti;

- Neuspostavljanje zakonske regulative za posebne kategorije otpada kao što su: građevinski otpad, animalni otpad, gume, itd. što dovodi do miješanja ovih vrsta otpada sa komunalnim otpadom i stvara velike probleme prilikom zbrinjavanja otpada;
- Nedovoljan angažman svih nivoa vlasti na podizanju javne svijesti vezano za pravilno odlaganje otpada, kao i za reciklažu otpada. Naime, strategija je definisala aktivnosti u realizaciji projekata podizanja javne svijesti, ali isti nisu realizovani.

2. Da li nadležne institucije imaju sluha za Vaše probleme i da li ste ih upozorili o hitnosti rješavanja problema?

UPKP FBiH se u proteklom periodu često obraćalo nadležnim institucijama i ukazivalo na probleme. Jedan od gorućih problema je i neusvajanje Zakona o komunalnoj privredi na entitetskom nivou. Naime, UPKP FBiH je čak i izradilo prijedlog ovog Zakona koje je uputilo FMOIT, ali nikada nije naišlo na razumijevanje.

Prilikom donošenja Pravilnika o ambalaži i ambalažnom otpadu u FBiH, UPKP FBiH je poslao sve primjedbe i prijedloge i upozorilo FMOIT da donošenje Pravilnika koji je bilo u prijedlogu neće uspostaviti održiv sistem upravljanja ambalažom i ambalažnim otpadom, ali i pored toga niti jedna naša primjedba ni prijedlog nikada nije usvojena. Kasnije se pokazalo da je sistem u potpunosti nefunkcionalan i od njegovog donošenja 2012.god. nije donio nikakvo unaprijeđenje u FBiH, što je potvrdila i Svjetska banka u BiH u svojoj Studiji „Analiza sistema produžene odgovornosti proizvođača u Bosni i Hercegovini za ambalažu, ambalažni otpad i EE otpad“ izrađenoj 2017.god.

UPKP FBiH je u proteklom periodu organizovala i dva simpozija komunalne privrede na koja su pozivali nadležne institucije kako bi ih upoznali sa problemima komunalne privrede, ali se većina institucija nije odazvala.

3. Kakva je situacija sa pravnom regulativom-da li je oblast zbrinjavanja otpada i zaštite okoliša pravno regulirana te da li je u skladu sa evropskom legislativom?

Zakonska regulativa je samo djelimično donešena i djelimično je u skladu sa EU legislativom. Nedostaju brojni zakoni i pravilnici kako na federalnom tako i na nižim nivoima. Naime, nedostaje strateški dokument Strategija zaštite okoliša od koje ovisi donošenje svih ostalih zakona i pravilnika. Ista je istekla 2018.god. i još uvijek nije izrađena ni u Nacrtu. Pored toga nedostaju zakoni o posebnim kategorijama otpada, a na nižim nivoima nedostaju mnogobrojni pravilnici kao i stroža kaznena politika nepostupanja fizičkih i pravnih lica prema otpadu koji proizvode. Također, ne postoji legislativa za mehanizme tzv. "mrkve i štapa" po kojima bi se preduzeća nagrađivala/kažnjavala za postizanje/nepostizanje određenih ciljeva u upravljanju otpadom. UPKP FBiH je predlagao takva rješenja, npr. da se za svaku tonu izdvojenog ambalažnog otpada iz komunalnog otpada daje određeni poticaj ili da se na deponije ograniči količina odlaganja otpada koja u slučaju da se prekorači poskupljuje svaku tonu odloženog otpada. Takvih mehanizama bi doprinijeli postizanju ciljeva definisanih strategijom, ali istih u BiH legislativi nema.

4. Strategija o zaštiti okoliša 2008-2018. je istekla, dok nova nije usvojena. Šta to znači za Vas, koliko će Vam to otežati rad i kakve sve probleme neusvajanje ove Strategije može prouzrokovati? Kako će se to odraziti na odlaganje otpada, na koji način ćete raditi?

Strategija o zaštiti okoliša 2008 – 2018 imala je velikih nedostataka, počevši od toga da je preambiciozna i da za sve predviđene aktivnosti nije imala realnu finansijsku podršku što je rezultiralo veoma malim procentom ispunjenosti samog akcionog plana. Međutim, imala je smjernice kojima su se preduzeća, a i niže institucije mogle voditi i kojima se i danas vode. Međutim, neusvajanje nove strategije je veoma pogubno i utiče na zaustavljanje razvoja i nepoznavanja strateških smjernica u kojima treba da ide razvoj u upravljanju otpadom. Komunalna preduzeća se već duže vrijeme suočavaju sa nedostatkom deponijskog prostora, te se suočavaju sa odlukama kako i na koji način smanjivati količine otpada za odlaganje. U tom smislu je neophodno da se donesu strateške smjernice koje će u konačnici donijeti i olakšice u izgradnji novih kapaciteta za zbrinjavanje otpada što će postaći i razvoj privrede.

Kod donošenja nove strategije neophodno je planirati realne ciljeve i sagledati sve troškove sistema kako bi se obezbijedila realna finansijska podrška i ispunili ciljevi strategije.

5. Da li će neusvajanje Strategije imati uticaj na odlaganje otpada kompanija, fabrika itd.?

Neusvajanje strategije će sigurno uticati na usporavanje razvoja što će stvoriti i nesagledive posljedice u zaostatku ove grane industrije u odnosu na region jer će se onemogućiti otvaranje novih fabrika za zbrinjavanje posebnih kategorija otpada što bi dovelo i do povećanja zapošljavanja stanovništva kao i do smanjenog negativnog uticaja otpada na okoliš. Također, usporice se i stvaranje preduslova za pristup Europskoj Uniji kako u donošenju legislative tako i u ostvarivanju ciljeva u upravljanju otpadom koji su već sada u EU veoma visoki.

Međutim, nažalost ima i onih kompanija kojima će odgovarati neusvajanje strategije, a to su one kompanije koje do sada u BIH nisu adekvatno plaćale zbrinjavanje otpada koji proizvode. To se posebno odnosi na one kompanije koje proizvode posebne kategorije otpada koje u EU plaćaju velike iznose za njegovo zbrinjavanje, a to su kompanije koje proizvode ambalažni otpad, građevinski otpad, animalni otpad itd. Trenutno se sav taj otpad zbrinjava na našim deponijama po niskim cijenama, odnosno cijenama kao i za komunalni otpad, dok se u EU moraju zbrinjavati u posebnim postrojenjima što izuzetno košta, ali smanjuje zagađenje okoliša.

6. Za izradu Strategije su bila izdvojena sredstva i određen rok, međutim do danas nije izrađen ni nacrt. Šta je po Vašem mišljenju uzrok ovome?

Ovo pitanje je potrebno postaviti nadležnoj instituciji, odnosno Federalnom ministarstvu okoliša i turizma.

7. Kako će se neusvajanje Strategije odraziti na život i zdravlje građana, ali i na približavanje BiH EU?

Negativno će se odraziti i na život i na zdravlje građana, a i veoma usporiti približavanje BiH EU.

Naime, već smo ranije pojasnili da će se usporiti razvoj privrede, kao i poticaj za nastanak novih preduzeća u upravljanju otpadom što će direktno uticati na umanjenje standarda građana. U isto vrijeme neće se moći uspostaviti adekvatno zbrinjavanje svih vrsta otpada čime će se nastaviti i povećati negativan uticaj otpada na okoliš i na zdravlje stanovništva.

8. Šta je sadržavala prethodna Strategija, da li je ovu oblast uređivala na odgovarajući način i da li je bilo nekih nedorečenosti koje su Vam pravile problem u radu?

Strategija o zaštiti okoliša 2008 – 2018 imala je velikih nedostataka, počevši od toga da je preambiciozna i da za sve predviđene aktivnosti nije imala realnu finansijsku podršku što je rezultiralo veoma malim procentom ispunjenosti samog akcionog plana. Međutim, imala je smjernice kojima su se preduzeća, a i niže institucije mogle voditi i kojima se i danas vode. Danas su već te smjernice prevaziđene, mnogi projekti koji su se trebali realizovati nisu se još uvijek realizovali tako da će se sigurno ponovo naći u novoj strategiji.

9. Spomenuto je da nije jasno definirana nadležnost zbrinjavanja ambalaže i ambalažnog otpada. Šta to znači, možete li nam reći nešto više o tome?

Federalna strategija upravljanja otpadom 2008-2018 je sveobuhvatna i postavlja ciljeve koji su, u općem smislu, usklađeni sa EU direktivama. Međutim, implementacija je pokazala da se ovi ciljevi ne postižu i da ih treba ponovo razmotriti u narednom planskom periodu, uzimajući u obzir teškoće u implementaciji i stanje sektora u smislu finansijskih i tehničkih kapaciteta.

Dokumenti o politici upravljanja otpadom i odgovarajuće zakonodavstvo usvojeno na entitetskom nivou ne sadrže jasne ciljeve koje operateri sistema upravljanja ambalažnim otpadom trebaju postići u pogledu odvojenog prikupljanja i recikliranja. Ciljevi za organizovanje usluga odvojenog prikupljanja definisani Federalnom strategijom nisu realistični i ne odgovaraju ciljevima za reciklažu i iskorištenje ambalažnog otpada. Odgovornosti javnih komunalnih preduzeća u organizovanju prikupljanja ambalažnog otpada iz domaćinstava nisu jasno definisane.

Ciljevi za reciklažu i iskorištenje koji su definisani propisima o ambalažnom otpadu su niski, a njihovo postizanje ne predstavlja izazov za ovlaštene operatere sistema. Reciklabilni otpad komercijalnog porijekla i materijali prikupljeni od neformalnog sektora su dovoljni za postizanje važećih ciljeva za reciklažu.

Ovlašteni operateri sistema ambalažnog otpada kanališu već prikupljene materijale i praktično ne doprinose povećanju količine recikliranog otpada.

U takvoj situaciji ne postoji formalna obaveza ili podsticaj za operatere sistema da razviju skuplje sisteme za odvojeno prikupljanje ambalažnog otpada iz domaćinstava.

Zbog toga su naknade za ambalažni otpad koje operateri sistema u BiH plaćaju i 20 puta manje od naknada koje isti operateri plaćaju u zemljama EU.

Nisu postignuti ciljevi definisani Federalnom strategijom upravljanja otpadom o odvajanju ambalažnog otpada na izvoru.

Kapaciteti vlasti na entitetskom, kantonalnim i lokalnim nivoima apsolutno nisu dovoljni za sprovođenje odgovarajućeg planiranja i primjene zakonskih zahtjeva. Nedostatak osoblja može biti ozbiljna prepreka za poboljšanje situacije u budućnosti.

Ovi zaključci su dati u izvještaju Svjetske banke 2017.god. u BiH "Analiza sistema produžene odgovornosti proizvođača u Bosni i Hercegovini za ambalažu, ambalažni otpad i EE otpad "gdje su date i preporuke za poboljšanje cijelog sistema upravljanja ambalažom i ambalažnim otpadom.

Nadamo se da će predstavnici vlasti uvažiti, ako ne naše, onda prijedloge stručnjaka iz Svjetske banke koje UPKP FBiH u potpunosti podržava.

URED UPKP FBiH

Odgovori upućeni na adresu:

M A G A Z I N E O
business

Mirela Haskić-Suša | Novinar

Džemala Bijedića 129 Objekat C Ulaz A
71000 Sarajevo, BiH
M: 00387 (0) 65 436 321
T: 00387 (0) 33 557 115
F: 00387 (0) 33 814 998
W: www.business-magazine.ba